

Konference evropských tanečních historiků o vztahu hudby a tance

Helena Kazárová

Ústav pro umění a hudební vědu drážďanské univerzity (Technische Universität Dresden) hostil ve dnech 3.–5. listopadu 2017 mezinárodní konferenci Evropské asociace tanečních historiků (European Association of Dance Historians) s názvem *Vztahy hudby a tance*, což je velmi nosné a interdisciplinárně zajímavé téma. Konference se účastnily také dvě české badatelky: MgA. Petra Dotlačilová, Ph.D., která vloni dokončila doktorské studium na HAMU, a její bývalá školitelka, profesorka AMU Helena Kazárová, Ph.D., která v Drážďanech přednesla také referát, jenž vycházel z jejího mnohaletého výzkumu a jeho aplikace v rámci obnovování historického baletního repertoáru (*From Starzer to Beethoven – Tracing the Concept of the ‚Eloquent Music‘*). Svůj referát také doplnila několika ukázkami z děl, která vznikla za podpory Projektové soutěže AMU v letech 2014–2017, což se setkalo s velkým zájmem.

Tématika konferenčních příspěvků se dotýkala problematiky vztahu hudby a tance od středověku až po současnost a v rámci několika praktických workshopů se ještě více mapovala souvztažnost těchto dvou sesterských múz. Tradičně byl velký počet badatelů z Velké Británie. Hudebník Bill Tuck, původem z Nového Zélandu, se

snažil definovat, kdo hrál k tanci v 15. století, k čemuž používal srovnání různorodých pramenů, velkou pozornost věnoval zejména ikonografii a jejímu výkladu. Porovnával četnost výskytu ansámblu hráčů na dechové nástroje (zejména trubačů) a vedle toho dvojice pištec–bubeník. Výsledkem jeho průzkumu bylo konstatování, že dechové ansámbly byly využívány spíše k uvítacímu ceremonálu při slavnostech a nástupu tančících osob, zatímco pro vlastní tanec bylo příznačné, že byl doprovázen pištcem a bubeníkem.

Jane Gingellová pohovořila o obtížích rekonstruování anglické *masque* z přelomu 16. a 17. století, zvláštní anglické formy dvorského baletu, neboť se sice dochovalo velké množství pramenů literárních a ikonografických, ale právě hudební partitury až na dílčí výjimky nikoliv. Jelikož řadu těchto představení obnovila, hovořila o své metodice práce s dochovanými verši, které indikují možný hudební doprovod. Upozornila na fakt, že při obnovování historického operního repertoáru se právě poezie a její rytmus velmi opomíjí. Dále vedla workshop na téma kastanětových rytmů v klasickém španělském tanci od konce 18. století (tzv. *escuela di bolero*), na což je rovněž specialistkou. Workshop obohatil výstup polského tanečníka Konrada Przybyciena, který zatančil

Přednášející prof. Helena Kazárová

s doprovodem kastanět několik bolerových variací.

Barbara Segalová se ve svém příspěvku *The dance and music must so nicely meet* spojeném s praktickými ukázkami snažila poukázat na možnosti tanečníka vytvářet své vlastní rytmické cítění, nikoliv jen kopírovat rytmus, který je vytvářen hudebníky. Toto však bylo řadou badatelů chápáno jako velmi kontroverzní a rozproudila se velmi živá diskuse, zda je toto možné i u tanců zapsaných Beauchamp-Feuilletovou notací, kde je rytmus tanečních kroků velmi přesně určen.

Flétnistka Rachel Brownová přednesla příspěvek své kolegyně, specialistky na dobový tanec, Mary Collinsové, která se pro nemoc nemohla zúčastnit. Jejich společný příspěvek se týkal gest a nuancí v sarabandě 18. století a dokazoval, jak těsně je hudební a taneční provedení spjato a jaké možnosti ve vypracování charakteru, tempa, frázování a výrazu skýtají zápisy tanečního repertoáru v Beauchamp-Feuilletově notaci. Ricardo Barros, cembalista, který se také intenzivně zabývá barokním tancem a hudebnice Nicolette Moonenová se věnovali významu Jeana Baptisty Lullyho pro hudební a taneční tvorbu (*Lully, the sound alchemist*).

Hostitelskou instituci reprezentovala Ute Dorothea Sauerová, která se vedle muzikologie zabývá též psychologíí a sociálními vědami, což reflektoval i její příspěvek na téma vztahů mezi hudbou a tancem v životě společnosti. Poukazovala na společný faktor propojování jednotlivců a vytváření společenského kulturního prostředí.

Doktorandka z drážďanské univerzity Karoline Konzen Castrová se věnovala vztahu tance a hudby v díle drážďanské taneční ikony Gret Paluccy a její referát byl velmi poutavý a dobře přednesený.

Iris Winklerová, profesorka Katolické univerzity v Eichstätt-Ingolstadtu, muzikoložka se specializací na dílo skladatele Giovanniho Simona Mayra, se věnovala tanečním výstupům v italských a francouzských operách, nicméně její příspěvek nepřekvapil ničím novým. Naopak Giles Bennett z Mnichova představil své nové nálezy zápisů choreografie dvorského představení z pozdního 17. století z německých archivů, které

Vystoupení školy Ingolfa Collmara

ale bohužel nelze uspokojivě rekonstruovat, neboť se k nim nedochovala hudba.

Kosmopolitní kulturu baroka pak demonstroval Ingolf Collmar z Berlína s mladými tanečnicími, žáky jeho soukromé školy, kteří zatančili ukázkou z anglické masque *Fairy Queen* na hudbu Henryho Purcella, a nutno říci, že na velmi vysoké úrovni.

Francie byla zastoupena třemi příspěvatelkami: François Dartois-Lapeyreová se ve svém příspěvku věnovala vztahu tance a hudby v baletech uvedených v Paříži mezi lety 1776–1782 a shrnula poznatky o významu Jeana George Noverra a jeho hudebního vkusu, který se obracel proti tradici hudebního *potpourri*. Edith Lalongerová se snažila definovat význam termínu *ballet figurée* v operách Jean-Philippe Rameaua a upozorňovala na své zkušenosti

s detailním výzkumem jeho autografů (např. k dílu *Zéphyre*) a dalších pramenů. Prokazují, jak moc se Rameau snažil o těsnou provázanost mezi jeho hudbou a vyjádřením jevištní akce tancem. Choreografka dobových představení Christine Bayleová nastolila téma otázek, které vznikají při obnovování hudby z období mezi renesancí a barokem, tedy pozdního 16. a raného 17. století. Srovnávala informace o tanci z dobových manuálů s dochovaným notovým materiálem a pomocí videoukázek nabízel některá možná řešení.

Italka Tiziana Leucciová, která žije ovšem v Paříži, srovnávala vztah hudby a tance v západní a jihoindické choreografické tradici. Doktorka Leucciová se věnuje tématice indické taneční kultury dlouhodobě, sama také indický tanec vystudovala.

Účastníci konference na společné večeři

Účastníci konference

Její krajanka Susanna Avanziniová z Parmy ve svém referátu rozebírala zajímavé okolnosti, které se týkaly vzniku partitury slavného romantického baletu *Giselle*. Doložila, že skladatel Adolphe Charles Adam použil určitou hudební pasáž ze svého předchozího baletu *Faust* cíleně, aby podtrhl následující tragické rozuzlení děje, a nikoliv kvůli nedostatku času, jak se například domníval odborník na romantický balet Ivor Guest. Bohužel její, jinak velmi pečlivě připravený příspěvek byl časově nadlimitní a přednesený velmi špatnou angličtinou.

Mladá houslistka a zároveň tanečnice Mojca Galová, původem ze slovinské Ljubljany, nyní studující v Basileji, představila strhujícím způsobem cestu za hledáním interpretace tanečních skladeb. Dokázala hrát na „pošetky“ a zároveň přitom předvádět technicky velmi náročné sekvence z barokního tanečního repertoáru.

Ze zámoří, ze Spojených států amerických, přijela obohatit setkání evropských tanečních historiků Lisa Fussilová, odbornice na dílo Leonida Massina. Ve svém příspěvku se věnovala skandálům, které působily Massinovy choreografie na symfonickou hudbu ještě ve čtyřicátých a padesátých letech 20. století, a dokládala to citacemi z recenzí.

Konference Evropské asociace tanečních historiků (EADH) přinesla velice hodnotné podněty na téma vztahu hudby a tance, představila toto široké téma z mnoha úhlů a napříč stoletími. Zajímavé, ba jedinečné bylo, že téměř všichni přednášející byli současně praktikujícími tanečnicemi a tanečnickými, tudíž veškeré teoretické poznatky se nevzdalovaly od praxe, naopak s ní velmi korelovaly. To nebývá na jiných setkáních odborníků vždy pravidlem a kolektiv členů EADH je v tomto opravdu unikátní.